



Rättsavdelningen

Anna Giertz

anna.giertz@socialstyrelsen.se

2022-04-05

Diarienummer 4.1-166/2022

Konsekvensutredning – förslag till föreskrifter och allmänna råd om smittförebyggande åtgärder i vissa verksamheter enligt SoL och LSS.

Inledning

Personer med autism som bor i LSS-bostäder har ofta kognitiva svårigheter vilket medför att det kan vara svårt att följa restriktioner, som t.ex. under covid-19, eller att förstå konsekvenserna av en viss situation. Utan rätt stöd kan dessa personer även medföra en smittrisk för både sig själv och för andra. Förbundet välkomnar därför förslaget om ett generellt regelverk för smittförebyggande åtgärder i vissa verksamheter enligt SoL och LSS. Dels för att förhindra spridning av samhällsfarliga sjukdomar och dels för att förhindra spridning av vanligt förekommande sjukdomar som t.ex. influensa och vinterkräksjuka som kan vara nog så svåra att hantera. Förbundet anser att en fördel med uttryckliga krav i föreskrifter är att dessa bidrar till ökad tydlighet och enhetlighet till stöd för verksameters rutiner och arbets sätt i syfte att förebygga smittspridning. Det är viktigt för att alla – boende, personal och anhöriga - utifrån förmåga ska kunna hjälpas åt för att minska risken för smittspridning

2.4 Följsamhet av basala hygienrutiner

Förbundet instämmer i att följsamhet till hygienrutiner och klädregler såsom handskar m.m. är en viktig indikator på aktuell kompetens om basala hygienrutiner. Förbundet vill dock starkt betona att i en LSS-bostad har den enskilde sitt hem och i sitt hem ska man i normala fall inte behöva bemötas och få stöd av personal i arbetskläder. Många personer med autism bor hela sitt vuxna liv i LSS-bostäder. Det är därför av yttersta vikt att personal i LSS-bostäder efter covid-19 återgår till att bära sina egna kläder. Att i sitt eget hem behöva bli bemött av personal i arbetskläder strider mot lagens intentioner. Avsikten med LSS-bostäder

var att personer med funktionsnedsättningar skulle kunna skapa sig ett eget hem samt att dessa bostäder inte skulle ha en institutionell prägel.

Förbundet instämmer i att det behöver finnas förutsättningar för att följa hygienrutiner och andra regler på arbetsplatsen, samt att personalen behöver ha kunskap om regler och rutiner. Förbundet vill dock framföra att det inför framtida kris, liknande covid-19, är viktigt att tillgången till skyddsutrustning säkras. Förbundet vill även anföra att en viktig faktor för följsamhet till basala hygienrutiner är att det finns närvarande enhetschefer på plats i bl.a. LSS-bostäder. Detta är synpunkter på konkreta problem som förbundet har fört fram under lång tid och som blottades mycket tydligt under pandemin. En närvarande chef på plats kan bl.a. föregå med gott exempel hur viktigt det är med hygienrutiner samt finnas till hands för både personal och anhöriga som är oroliga och kan ha frågor och funderingar. En enhetschef bör därför inte ha flera verksamheter under sig. Först då kan chefen finnas på plats för direkt arbetsledning. Man behöver även vid en framtida kris ha en plan för hur man ska minimera antal vikarier och timanställda i syfte att minska smittspridningen.

2.5 Konsekvenser av covid-19 för äldre och personer med funktionsnedsättning

Förbundet vill, i linje med de synpunkter som bl.a. SKR och Socialstyrelsen framfört, även lyfta frågan att personer med autism drabbats särskilt hårt av pandemin. Några exempel på detta är besöksförbud i LSS-bostäder och stängda dagliga verksamheter. Många kommuner och privata utförare införde besöksförbud på gruppboendestäder. I vissa fall varade dessa besöksförbud i flera månader. Stängda dagliga verksamheter i kombination med besöksförbud och begränsad tillgång till gemensamma utrymmen i bostäderna har lett till ökad utsatthet för psykisk och fysisk ohälsa. Samtidigt har många boende i LSS-bostäder helt saknat möjlighet att använda digitala alternativ för att lindra effekten av långvarig isolering. För denna grupp av personer blev pandemin därför mycket kännbar ur livets alla aspekter. Det är särskilt olyckligt eftersom det slår mot grupper som ofta har en sämre hälsa och sämre förutsättningar att vara delaktiga i samhället.

2.6 Erfarenheter från pandemin och smittspridningen av covid-19

Förbundet anser att dessa erfarenheter i allt väsentligt överensstämmer med situationen i LSS-verksamheter.

3.1 Kompetensen och följsamheten behöver förbättras

Förbundet instämmer i bedömningen att det inte är tillräckligt att enbart tillämpa de basala hygienrutiner som anges i SOSFS 2015:10. Risker behöver minskas även på andra sätt, t.ex. genom att det finns rutiner om hur smitta kan förebyggas och att personalen får utbildning om smittvägar, smittrisker samt hur dessa kan minskas. De två senaste årens covid-19-pandemi har satt de basala hygienrutinerna i rampljuset. Framförallt i arbetet att skydda de sköra och riskgrupper inom vård och omsorg. Man skulle kunna tro att detta resulterat i en extra hög följsamhet till rutiner under den aktuella perioden. Så har dessvärre inte varit fallet. Att en relativt låg andel av personalen inom LSS har deltagit i de utbildningar om hygienrutiner som tagits fram av Socialstyrelsen är djupt oroande. Dels med tanke på förekomsten av riskgrupper i LSS-bostäder, dels utifrån att många personer som bor i LSS-

bostäder kan vara en smittorisk för sig själva samt andra personer i bostaden. Det gäller t.ex. individer med kognitiva eller intellektuella funktionsnedsättningar. Kunskapen har till nästan uteslutande del inhämtas via webbaserade utbildningar. Sammantaget indikerar detta att man borde se över hur man lär ut vårdhygien.

4.1 Krav på rutiner och riskanalys

Förbundet välkomnar förslaget om ett krav på att den som bedriver verksamheten ska fastställa rutiner för att förebygga och förhindra smitta och smittspridning i verksamheten. Dyliga rutiner bör tillse att *all* personal har kunskap om basala hygienrutiner, även timvikarier m.fl. Genom dessa rutiner bör man även verka för att personal inte arbetar på flera olika enheter, eller att personal arbetar både inom äldreomsorg och LSS-enheter. Förbundet vill även tillägga att det är av stor vikt att verksamheterna skapar delaktighet kring dessa rutiner för att öka följsamheten kring reglerna. I förlängningen behövs även en förståelse för rutinerna även för de som t.ex. bor i en LSS-bostad. Här behöver förberedelser göras genom att informera och utbilda de boenden om nya rutiner med hjälp av bildstöd, samtalskort, lättläst information etc. Förbundet välkomnar även synpunkten att det bör framgå hur de som får insatserna och deras närstående kan få information om hur verksamheten arbetar för att förebygga och förhindra smitta. Detta med anledning av att många anhöriga till personer i LSS-bostäder under pandemin upplevt en total avsaknad av tillförlitlig information om smittläget i LSS-bostaden. Det har även gällt information om smittskyddsrutiner, skyddsutrustning och provtagning t.ex.

Förbundet anser i enlighet med Socialstyrelsen att rutiner och riskanalyser ger en god grund för det dagliga arbetet, men dessa måste kontinuerligt ses över och vara föremål för regelbunden utvärdering.

4.2 Krav på att erbjuda personalen utbildning

Detta förslag är av yttersta vikt för att erbjuda personalen som genomför insatserna utbildning i att kunna förebygga och förhindra smitta och smittspridning i verksamheten samt i basal hygien. Förbundet anser dock att sådan utbildning, som tidigare nämnts, inte endast kan vara av webb-karaktär.

Ordförande Ulla Adolfsson

gm Maria Sivall